

dringsforslag omgaaes, og det vil under alle Omstændigheder lægge en betydelig Hindring i veien for at udbyde Fæstegaardene successive paa Markedet. Jeg skal slutte med, at ligesom den ærede Rigsdagsmand, der er Ordfører i den nærværende Sag, da Lovforslaget i forrige Session var under Forhandling, stemte derimod, fordi han, som han saa rigtigt og smukt sagde, ikke kunde beqvemme sig til at sætte en Præmie paa at sælge Bøndergodset en bloc, saaledes vil jeg, dersom vort Endringsforslag ikke gaaer igjennem, stemme mod Lovforslaget, fordi jeg ikke har Hjerte til at sætte en Præmie paa at udbringe de fæsteledige Gaarde til de høieste Priser og derved fordrive Familiernes fra Steberne.

Ordføreren: Udvalget har ikke troet at kunne gaae ind paa nærværende Endringsforslag; det har forekommet Udvalget, paa ingen Maade at være tilstrækkeligt motiveret, naar dette Endringsforslag gaaer ud paa at tillægge den sidste Fæsters Livsarvinger i visse Tilfælde en Fjerdedeel af Kjøbesummen. Som bekendt, staaer dette i en vis Overensstemmelse med den Tanke, som er kommen frem fra den forrige Indenrigsminister i det Forslag, der af ham blev gjort til en Afsløsning af Fæstevæsenet. Jeg skal nu ikke nærmere gaae ind paa at drøfte denne Tanke, hvorvidt den var realiserbar eller ikke; men Udvalget har det staaet klart, at, forsaavidt der overhovedet kunde være Spørgsmaal om en Gjennemførelse af denne Tanke i Retsforholdet mellem Fæster og Godseier, da maa den tages under Overveielse under Bet for det hele Fæstegods i Landet; Sagen maa i sit fulde Omfang og i sin hele Almindelighed komme under en særegen alvorlig Drøftelse, og det kan neppe Andet end ansees betænkeligt, ved et Endringsforslag at indbringe et sligt Princip i det nærværende Lovforslag, som kun angaaer Lehn og Stamhuusgodser; thi det kan ikke seile, at dette vilde give Anledning til forskjellige Slutninger, som man ikke kan ønske saaledes at fremkalde. Heller ikke kan jeg nægte, at det forekommer mig noget syndeligt, naar jeg seer det nærværende Forslag blive stillet som et subsidiairt til det Endringsforslag under Nr. 17, som iforgaars blev forkastet; thi i dette sidste er der slet ikke Tale om

at tillægge Fæsternes Livsarvinger en saadan Andeel. Var dette Forslag blevet antaget, vilde man imidlertid derved have fundet sig tilfredsstillet; men, er det dog ikke en forunderlig Maade at behandle et saa overordentlig vigtigt Principspørgsmaal, som det, der her Tale om, naar man mener saaledes efter Omstændighederne, vilkaarligen, om jeg saa maa sige, at kunne antage det Ene eller det Andet. Dette nu, hvad det Princip angaaer, som ligger til Grund for Endringsforslaget, men hvad dernæst den praktiske Nytte angaaer, som det skulde have for Fæsterfamilierne, da er det mig umuligt at indsee, at denne skulde kunne være af nogen Betydning. Den ærede Forslagsstiller har selv indrømmet, at Bestemmelsen meget let kunde omgaaes, og det er jo klart, at, dersom vedkommende Lehnbesidder ikke har Lyst til at indrømme Livsarvingerne den Fjerdedeel af Kjøbesummen, som man vil tillægge dem, da staaer det ham frit for; thi han kan jo lade være at sælge. Men dertil kommer endnu, at, medens det saaledes staaer i Godseierens Magt at forhindre, at Bestemmelsen kommer Fæsterens Familie til nogensomhelst Nytte kan den derimod paa den anden Side i flere Tilfælde blive denne Familie til Skade. Jeg sætter f. Ex., at Fæsteren ikke efterlader sig Børn eller Svigerbørn, men efterlader sig Broder, Søsterbørn eller Pleiebørn, som ere i hans Huus. Der er da vistnok intet Naturligere og mere i Overensstemmelse med de nu bestaaende Forhold, end at Godseieren, naar han vilde sælge Gaarden, først tilbød den til disse, men efter den ærede Forslagsstillers Forslag, skal han ikke være berettiget til at sælge den til dem underhaanden; han er forpligtet til at sætte den til offentlig Auction, og de opnaae aldeles intet af Kjøbesummen; thi den en Fjerdedeel af denne, som Forslaget omhandler, skal kun tilfalde Livsarvingerne. Medens jeg altsaa ikke troer, at Bestemmelsen i det Hele kan være af nogen væsentlig Nytte for de Paa-gjældende, er jeg derimod overbevist om, at den i mange Tilfælde netop vil medføre Ulemper til Skade for Fæsternes Familier, og overhovedet kan jeg, som sagt, ikke see rettere, end at her under ingen Omstændigheder kan være Stedet til at føre denne Tanke igjennem. Det